

УДК 619: 616. 986. 7

О. О. КУЧЕРЯВЕНКО, кандидат ветеринарних наук, керівник центру

В. В. УХОВСЬКИЙ, кандидат ветеринарних наук

В. В. КУЛИКОВА, кандидат ветеринарних наук

Інститут ветеринарної медицини НААН

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКОВО–ДОСЛІДНОГО ЦЕНТРА З ПИТАНЬ ВИВЧЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЛЕПТОСПИРОЗУ В УКРАЇНІ

Наведені актуальні питання діяльності науково-дослідного центру з питань вивчення й профілактики лептоспірозу, значення даної хвороби для збереження ветеринарного та економічного благополуччя в Україні

Ключові слова: лептоспіроз, епізоотологія, науково–дослідний центр.

Лептоспіроз – *Leptospirosis* – найпоширеніший у всьому світі зооноз, у природних умовах частіше хворіють свині та велика рогата худоба, сприйнятливі також коні, вівці, кози, буйволи, лисиці, норки, псці, птиця, собаки, білі миші, комахоїдні, хижакі і сумчасті. Першочергово зараження відбувається при прямому контакті від хворих тварин або лептоспіроносіїв, що періодично виділяють збудник з сечею, частково з слиною впродовж місяців і навіть років (до 4 років). Можливе також вторинне зараження через м'ясо або контаміноване збудником зовнішнє середовище (рослини, ґрунт, водойми, підстилка тощо) [1].

Основним джерелом збудника лептоспірозу для людей є інфіковані тварини, тому хвороба може зумовити відчутну соціальну напругу як у країнах, неблагополучних щодо інфекції, та і в благополучних, які підтримують з першими тісні економічні й культурні зв'язки. Внаслідок цього моніторинг щодо поширення збудника лептоспірозу сільськогосподарських тварин має важливе епізоотологічне та епідеміологічне значення, його дані повинні враховуватися при встановленні

діагнозу, проведенні профілактичних заходів та плануванні міжнародних зв'язків, особливо експорту–імпорту тварин і тваринницької продукції [2].

Поряд зі сказом, бруцельозом, туберкульозом Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) включила лептоспіроз до складу зоонозів, які мають найбільше соціальне значення. Вчені виділили 250 сероварів, які поєднані у 26 серогруп, тому збудник є дуже варіабельним.

За даними медиків до 25 % персоналу у господарствах, неблагополучних щодо даного захворювання, може бути серопозитивним, а серед ветеринарних працівників даний показник збільшується до 50 %. Летальність у людей складає до 10 %, лікування є надзвичайно важким і тривалим [3].

За даними Міжнародного епізоотичного бюро (МЄБ) зі 130 країн світу, які офіційно подавали звітність про епізоотичну ситуацію стосовно лептоспірозу, 56 визнано неблагополучними щодо цієї інфекції.

Мета: для розв'язання даної проблеми спільним наказом Президента УААН і Голови Держдепартаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики України від 1-го червня 2001 року № 50/23 на базі лабораторії лептоспірозу сільськогосподарських тварин ІВМ НААН створено Науково-дослідний референс-центр (НДРЦ) з питань вивчення та профілактики лептоспірозу в Україні.

Основні завдання: НДРЦ забезпечує координацію та сучасний науково-методичний рівень досліджень, зокрема:

- моніторинг епізоотичної ситуації в світі щодо лептоспірозу тварин;
- організацію клініко-епізоотичних і лабораторних досліджень у разі підозри на захворювання тварин, розроблення заходів ліквідації спалахів захворювання;
- дослідження природних вогнищ інфекції, взаємозв'язок між ними, механізми виникнення та розповсюдження захворювання;
- прогнозування можливого поширення інфекції та розроблення профілактичних заходів;
- забезпечити у повному обсязі відповідним набором діагностичних штамів лептоспір 23 регіональні державні лабораторії ветеринарної медицини, санітарно-епідеміологічні служби та біологічні фабрики України;
- налагодження співробітництва науковців центру з провідними науковими установами світу, які займаються проблемами лептоспірозу тварин;
- розроблення та впровадження системи моніторингу щодо лептоспірозу тварин в Україні з урахуванням сучасних світових досягнень науки, рекомендацій МЕБ, ВООЗ;
- підвищення кваліфікації та навчання лікарів ветеринарної медицини з питань епізоотології, діагностики та профілактики лептоспірозу тварин.

Матеріали і методи: у центрі зібраний та постійно підтримується в умовах безперервного культивування унікальний музей штамів лептоспір, який нараховує 20 діагностичних штамів, 7 вакцинних, 18 штамів із Німеччини, 3 – з Польщі та 52 референтні штами, одержані з Міжнародного референтного центру Амстердама (Нідерланди). Усі штами ідентифіковані згідно паспортів та відповідають видовій належності.

Результати досліджень: впроваджено у виробництво на державних біологічних фабриках України три наукові розробки: «Вакцина проти лептоспірозу тварин полівалентна (варіант SUIS)» - РП 3662-04-2874-07/08-¹/₀ від 2 жовтня 2008 року; «Вакцина проти лептоспірозу тварин полівалентна (варіант BOVIS)» - РП 3661-04-2744-07/08-¹/₀ від 2 жовтня 2008 року; «Вакцина проти лептоспірозу м'ясоїдних бівалентна» - РП 3663-04-3060-07/08-¹/₀ від 2 жовтня 2008 року».

У 1993 році вперше в Україні за безпосередньої участі та методично – наукового супроводу керівника центру О. О. Кучерявенко було розроблено «Інструкцію про заходи з профілактики та оздоровлення тварин від лептоспірозу».

Діяльність центру включає проведення семінарів, конференцій, спільно з іншими державними та підприємницькими структурами забезпечує впровадження результатів завершених наукових розробок у виробництво.

Фахівцями центру розроблено та затверджено відповідно до рекомендацій МЕБ та чинного законодавства України ДСТУ 6078:2009 «Методи лабораторної діагностики лептоспірозу тварин». Введення цього стандарту дозволило підвищити рівень діагностики такого небезпечного для людей та тварин захворювання, як лептоспіроз, і своєчасно здійснювати оздоровчі заходи, що вплине у майбутньому на зниження економічних збитків та запобігатиме поширенню лептоспірозої інфекції.

Спільно з Держветфітослужбою України науковці центру розробили проект нової «Інструкції про заходи з профілактики та оздоровлення тварин від лептоспірозу», яка відповідає сучасним вимогам, де регламентовано зміни в організації та проведенні протиепізоотичних заходів при лептоспірозі тварин.

Також розроблено та подано на затвердження «Настанову з лабораторної діагностики лептоспірозу тварин», в якій визначено вимоги до організаційних, протиепізоотичних заходів, спрямованих на забезпечення особистої безпеки, захисту навколишнього середовища при роботі з патогенними біологічними агентами II групи патогенності, до якої належать усі діагностичні та виробничі штами лептоспір.

Висновок: актуальність захворювання не залишає питання щодо необхідності функціонування центру з питань вивчення та профілактики лептоспірозу тварин у вирішенні проблем соціально–економічного характеру.

Список використаної літератури

1. Кучерявенко О-й О. Етіологічна структура лептоспірозу свиней у господарствах України / О-й О. Кучерявенко, В.В. Уховський, Г.Б. Алексєєва // Ветеринарна біотехнологія. –2005. –№ 6. –с. 98–102.
2. Малахов Ю.А., Алёхин Р.М. Лептоспироз свиней. –М.: Колос, 1976. – 145с.
3. *L. interrogans* серовар bratislava - серологічний аналіз циркуляції збудника на території України // В. А.Піотрович, О-р.О.Кучерявенко, О-й О. Кучерявенко та ін. Ветеринарна медицина України. –2005. –№ 6. –с. 19–21.

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ НАУЧНО–ССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ЦЕНТРА ПО ВОПРОСАМ ИЗУЧЕНИЯ И ПРОФИЛАКТИКИ ЛЕПТОСПИРОЗА В УКРАИНЕ/ О. О. Кучерявенко, В. В. Уховский, В. В. Куликова

Поданы актуальные вопросы деятельности научно – исследовательского центра по вопросам изучения и профилактики лептоспироза в Украине и значение данного заболевания для сохранения ветеринарного и экономического благополучия в Украине

Ключевые слова: лептоспироз, эпизоотология, научно–исследовательский центр.

CURRENT ISSUES OF SCIENTIFIC-RESEARCH CENTER FOR THE STUDY AND PREVENTION OF LEPTOSPIROSIS IN UKRAINE / O. O. Kucheryavenko, V. V. Ukhovskyi, V. V. Kulykova

The current issues of the scientific-research center for the study and *prevention of leptospirosis in Ukraine* are presented and the importance of this disease is shown to save veterinary and economic prosperity in Ukraine

Key words: leptospirosis, epizootology, scientific-research center.

Рецензент – кандидат ветеринарних наук У. М. Яненко.

Рукопис надійшов 25. 06. 2013р.